

KERTOMUS FINELIB-KONSORTION TOIMINNASTA VUONNA 2015

Parhaat elektroniset aineistot tutkimukselle ja oppimiselle - avoimuutta
tukien

FinELib-toimisto

Kansalliskirjasto, Helsinki 2016
ISBN 978-951-51-2354-1 (pdf)

Julkaisija	Kansalliskirjasto
Julkaisun päivämäärä	28.6.2016
Tekijä(t)	FinELib-toimisto
Julkaisun nimi	KERTOMUS FINELIB-KONSORTION TOIMINNASTA VUONNA 2015 Parhaat elektroniset aineistot tutkimukselle ja oppimiselle – avoimuutta tukien
Julkaisun osat	
Sarjan nimi ja numero	Kansalliskirjaston Raportteja ja selvityksiä 2 / 2016
ISSN	2242/8119
ISBN	978-951-51-2354-1
URL	
URN	URN:ISBN: 978-951-51-2354-1
Kokonaissivumäärä	24
Kieli	suomi
Avainsanat – YSA (Suomi)	toimintakertomukset, sähköiset julkaisut, verkkoaineisto
Tiivistelmä	
Lisätietoja	

BESKRIVNING SIDA

Utgivare	Nationalbiblioteket
Utgivningsdatum	28.6.2016
Författare	FinELib-sekretariat
Publication	FinELib-konsortiets verksamhet 2015
Publikationens delar	
Seriens namn och nummer	Rapporter och utredningar 2/2016
ISSN	2242/8119
ISBN	978-951-51-2354-1
URL	
URN	URN:ISBN: 978-951-51-2354-1
Sidoantal	24
Språk	finska
Nyckelord (Allärs)	verksamhetsberättelser, elektroniska publikationer, internetmaterial
Sammandrag	
Tilläggsuppgifter	

DESCRIPTION PAGE

Publisher	The National Library of Finland
Date of publication	28.6.2016
Authors	FinELib office
Name of publication	FinELib Annual Report 2015
Parts	
Name and number of series	The National Library of Finland Reports and Studies 2 / 2016
ISSN	2242/8119
ISBN	978-951-51-2354-1
URL	
URN	URN:ISBN: 978-951-51-2354-1
Number of pages	24
Language	Finnish
Keywords	annual reports, electronic resources, internet materials
Abstract	
Futher information	

Sisältö

1	YLEISKATSAUS	9
2	EXECUTIVE SUMMARY	10
3	KOORDINOINTI, YHTEISTYÖ	11
3.1	Lisensiointiperiaatteet ja tiedon louhinta	12
3.2	Avoin julkaiseminen	12
3.3	Kurssikirjaprojekti.....	13
4	AINEISTOHANKINTA.....	14
4.1	Uudet aineistot.....	14
4.2	Aineistoneuvottelut.....	14
5	VIESTINTÄ.....	17
6	TALOUS	18
7	AINEISTOJEN KÄYTTÖ	20
	LIITTEET	22
	Liite 1 Ohjausryhmän jäsenet varajäsenineen vuonna 2015	22
	Liite 2 Työryhmien jäsenet vuonna 2015	23
	Liite 3 FinELibin palveluyksikön henkilökunta vuonna 2015.....	24

1 Yleiskatsaus

FinELib-konsortion strategia uusittiin kaudelle 2016-2020. Konsortion tavoitteena on tarjota *parhaat elektroniset aineistot tutkimukselle ja oppimiselle - avoimuutta tukien*.¹

Jäsenorganisaatioiden heikentynyt taloustilanne näkyi vuoden 2015 aineistohankinnassa. 335:stä konsortion jäsenorganisaatiosta puolet joutuivat vähentämään konsortion kautta hankkimiaan aineistoja ja konsortion kautta hankittujen aineistojen määrä kasvoi vain 15 % jäsenistöstä edellisvuoteen verrattuna.

FinELibin kurssikirjaprojektin tavoitteena oli laajentaa ja parantaa suomalaisten sähköisten kurssikirjojen tarjontaa ja käytettävyyttä korkeakouluissa. Pilotin aikana kirjastot ovat hankkineet käyttöoikeuksia opiskelijoille 250 eri e-kurssikirjaan neljältä eri kustantajalta. Pilotointi päättyi 2016 jolloin pilotoinnista saatavien kokemusten toivotaan edistävän laajemminkin kotimaisten kustantajien ja kirjastojen mahdollisuuksia e-kirjojen tarjontaan.

FinELibin strategian mukaisesti FinELib edistää julkaisujen avoimuutta. FinELib-toimisto osallistui vuonna 2015 opetus- ja kulttuuriministeriön avointa tiedettä ja tutkimusta edistävän ATT-hankkeen työryhmien työhön. FinELib-toimistossa laadittiin Avoimen julkaisemisen tuen malli-raportti, joka julkaistiin maaliskuussa 2016.

Konsortion jäsenmäärä 1.1.2016	15 yliopistoa, 26 ammattikorkeakoulua, 30 tutkimuslaitosta ja yleiset kirjastot
Lisensioitujen aineistojen määrä	127
Lisensioitujen nimekkeiden määrä	kausijulkaisut 79.217, e-kirjat 386.403, hakuteokset ja sanakirjat 15.786
Aineistohankinnat yhteensä €	kausijulkaisut 19,2 milj., e-kirjat 0,5 milj, hakuteokset 1,3 milj, sanakirjat 20.000, viitetietokannat 3 milj.
FinELib-hankinnan osuus verkkoaineistojen hankinnasta (€)	ammattikorkeakoulut 46 %, yliopistot 74 %
Artikkelilataushinta lehtipaketeissa (keskiarvo)	1,6 €

Taulukko 1. Yhteenveto FinELibin toiminnasta 2015

¹ <https://www.kiwi.fi/display/finelib/FinELib-konsortion+strategia+2016-2020>

2 Executive Summary

The strategy of FinELib consortium was updated for the term 2016-2020. The aim of the consortium is to offer *the best electronic resources for research and teaching – while supporting openness.*²

The deteriorated financial situation of member organisations was evident in 2015 acquisitions. Of 335 consortium member organisations half were forced to reduce the resources they acquired through the consortium and only 15 % of members could acquire more resources than previous year.

The FinELib textbook project was aimed to expand and improve selection and usability of Finnish e-textbooks at higher education. During the pilot libraries have purchased licenses for students for 250 different e-textbooks from four different publishers. The pilot ends in 2016 when experiences from pilot are expected to advance the possibilities for e-book supply of Finnish publishers and libraries at larger scale.

According to the FinELib strategy FinELib will promote open access. FinELib office participated in 2015 in the working groups of ATT-initiative. ATT is an initiative of ministry of education and culture that promotes open science and research. FinELib office prepared a report of open access publishing and publishing costs in Finland, which was published in March 2016.

Consortium members 1st of Jan, 2016	15 universities, 26 universities of applied sciences, 30 research institutes and all public libraries
Number of licensed resources	127
Number of licensed titles	journals 79.217, e-books 386.403, reference works and dictionaries 15.786
Acquisition in total (€)	journals 19,2 mill, e-books 0,5 mill, reference works 1,3 mill, dictionaries 20.000, bibliographic databases 3 mill.
Proportion of FinELib acquisition of all e-resources acquisition (€)	universities of applied sciences 46 %, universities 74 %
Cost per article download in journal packages (average)	1,6 €

Table 1. Summary of FinELib operations in 2015

² <https://www.kiwi.fi/x/s4phAw>

3 Koordinointi, yhteistyö

FinELib-konsortiossa olivat vuoden 2016 alussa mukana kaikki Suomen yliopistot (15), ammattikorkeakoulut (26) ja yleiset kirjastot sekä 30 tutkimuslaitosta ja erikoiskirjastoa.

Kuva 1: FinELib-konsortion jäsenet vuoden 2016 alussa

FinELib-konsortion jäsenmäärä laski vuonna 2015 edellisvuoteen verrattuna. Konsortion jäsenyydestä irtautui vuoden aikana kolme organisaatiota: opetus- ja kulttuuriministeriö, Väestöliitto ja Kehitysyhteistyön palvelukeskus. Vuoden 2016 alusta voimaan astui neljä kuntaliitosta.

FinELibin ohjausryhmä työsti vuonna 2015 konsortion uutta strategiaa kaudelle 2016-2020³. Strategia valmistui vuoden 2016 puolella. Kauden 2016-2020 strategisia painopisteitä ovat

- mahdollisimman laajasti käytössä olevat laadukkaat tieteelliset julkaisut ja elektroniset palvelut mukaan lukien avoimet julkaisut
- yli organisaatorajojen tehtävän tutkimuksen ja oppimisen edistäminen
- jatkuva toimintaympäristön muutosten ennakointi ja konsortion uudistuminen

FinELib-toimisto osallistui kirjastoverkkopalveluissa tehtyyn työhön jossa laadittiin kirjastoille kooste ulkomaisten e-kirjojen (FinELib-aineistot/kustantajat sekä OCLC) metadatan käyttöoikeuksista sekä kirjepohja, jota kirjastot voivat hyödyntää pyytessään lupaa kustantajilta metadatan käyttöön.

FinELib-toimisto muutti Kansalliskirjaston kirjastoverkkopalvelujen mukana toukuussa 2015 uusiin tiloihin Helsingin Sörnäisiin osoitteeseen Kaikukatu 4. Muuton taustalla oli Helsingin yliopiston luopuminen vanhoista Teollisuuskadun tiloista.

³ <https://www.kiwi.fi/display/finelib/FinELib-konsortion+strategia+2016-2020>

3.1 Lisensiointiperiaatteet ja tiedon louhinta

Konsortion lisensiointiperiaatteita päivitettiin vuonna 2015. FinELib-konsortion pitkäaikaiskäytön lisensiointiperiaatteet päivitettiin vastaamaan paremmin konsortion jäsenten tarpeita ja toiveita. Työhön osallistui konsortion jäsenorganisaatioiden asiantuntijoista koostunut työryhmä. Konsortion asiantuntemusta hyödynnettiin myös siten, että aiheesta tehtiin kysely koko konsortiolle. Työryhmä on laatinut esityksen uudesta pitkäaikaiskäyttöpolitiikasta kyselyn tulosten perusteella.

Toinen lisensiointiperiaatteisiin tehty muutos liittyi markkinatietoa sisältävien tietokantojen lisensiointiperiaatteisiin. Työn tavoitteena oli muodostaa käsitys markkinatietoaineistojen kannalta olennaisista käyttöehdoista, jotta näiden aineistojen konsortiohankinta olisi mahdollista. Aihetta käsiteltiin konsortion jäsenten kanssa syksyllä 2015 Turussa pidetyssä sopimus-workshopissa. Käyttyjen keskustelujen perusteella markkinatietoa sisältäviin tietokantoihin voidaan soveltaa samoja lisensiointiperiaatteita kuin muihinkin lisensoitaviin aineistoihin. Tieteellisten lehtiaineistojen pakolliset lisensiointiperiaatteet tieteellinen kommunikointi ja kaukopalvelu eivät kuitenkaan ole markkinatietoaineistojen osalta pakollisia.

FinELib-toimisto on selvittänyt e-aineistojen louhintaan liittyviä tutkijoiden tarpeita sekä kustantajien palveluiden käyttöehtoja. Selvitykseen haastateltiin yhteensä kuutta tutkijaa. Heidän edustamansa tieteenalat ovat laskentatoimi ja rahoitus, kieliteknologia, digital humanities, innovaatiotutkimus ja informaatioteknologia. Lisäksi FinELib-toimisto selvitti muutamien keskeisten FinELib-kustantajien palvelujen ominaisuuksia ja louhintaan liittyviä ehtoja. Louhinta on suurelle osalle kustantajista vielä melko uusi asia. Kustantajien palveluiden kehittyneisyydessä on suuria eroja. Pelko aineistojen hallitsemattomasta leviämisestä tuntuu olevan suuri, sillä yhteisenä piirteenä kustantajilla on halu kontrolloida aineiston lataamista sekä ladatavan aineiston ja louhinnan tulosten käyttöä. Selvityksen tuloksia voidaan hyödyntää kun viestitään kustantajille mm. aineiston lataamiseen sekä käyttöön, louhinnan tulosten hyödyntämiseen sekä palveluiden teknisiin ominaisuuksiin liittyviä konsortion tarpeita ja vaatimuksia.

3.2 Avoin julkaiseminen

FinELib koordinoi vuosittain jäsenorganisaatioidensa SPARC Europe jäsenmaksujen keruun. SPARC (the Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition) Europe on eurooppalaisten tutkimuslaitosten ja -kirjastojen yhteenliittymä, jonka tarkoituksena on edistää avointa saatavuutta. Vuonna 2015 SPARC-jäsenmaksun maksoi 11 organisaatiota. FinELib myös osallistuu DOAJin ylläpidon kustannuksiin.

FinELib-toimisto on osallistunut opetus- ja kulttuuriministeriön ATT-hankkeen julkaisujen avoin saatavuus -työryhmän ja ja Avoimen julkaisemisen yhtenäiset käytännöt ja tuki -työryhmän työhön. FinELib-toimistossa tehtiin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella osana Kansalliskirjaston Tajua-hanketta raportti avoimen julkaisemisen kustannuksista. Raportti julkaistiin vuoden 2016 puolella ⁴.

3.3 Kurssikirjaprojekti

Yliopistoille ja ammattikorkeakouluille avattiin elokuussa 2015 mahdollisuus hankkia kotimaisia e-kurssikirjanimekkeitä pilottikäyttöön lukuvuodeksi 2015 - 2016. Pilotointi on osa kotimaisten e-kurssikirjojen projektia, joka käynnistyi keväällä 2014. Projektia vetää Kansalliskirjasto ja siihen osallistuvat yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastojen lisäksi kustantajat Edita, Gaudeamus, PS-kustannus ja Vastapaino sekä e-kirjapalveluja tarjoava Ellibs.

Kirjat ovat tarjolla kahdella erilaisella pilottimallilla: lainakertapaketteina, jolloin kirjalle ostetaan ennalta määritelty määrä lainauskertoja (25, 50, 100, 200 tai 400 lainakertaa), ja yhtäaikaisten käyttäjien mallilla, jossa kirjaa voi käyttää maksimissaan 1, 3, 5, 20 tai 50 yhtäaikaista käyttäjää lisenssin voimassaoloajan. Suosituimmiksi lisenssimalleiksi nousivat syksyn aikana yhden ja kolmen yhtäaikaisen käyttäjän sekä 50 ja 25 lainakerran lisenssit.

Pilotoinnin käynnistyessä tarjolla oli yhteensä 190 e-kurssikirjanimekettä projektiin osallistuvilta kustantajilta. Nimekkeiden määrä kasvoi 240:een vuoden 2016 alkuun mennessä. Nimekkeet ovat hankittavissa Ellibsin verkkokirjakaupan kautta ja niitä käytetään Ellibsin e-kirja-alustalta joko online-yhteydellä tai lataamalla päätelaitteelle. Yhdeksän yliopistoa ja 20 ammattikorkeakoulua hankki pilottikirjoja käyttöönsä syksyn aikana.

Pilotointia valmisteltiin korkeakoulujen edustajista koostuvassa e-kurssikirjatyöryhmässä. Keskeistä projektin etenemiselle olivat myös e-kurssikirjatyöryhmän, kustantajien ja Ellibsin kanssa pidetyt yhteiset keskustelutilaisuudet. Syksyn aikana alettiin kerätä kirjastojen, kustantajien ja Ellibsin kokemuksia e-kurssikirjojen hankinnasta ja käytöstä. Lisäksi valmisteltiin opiskelijoille ja opettajille suunnatut verkkokyselyt, joilla kerätään palautetta e-kirjojen käytöstä kevään 2016 aikana.

Pilottikirjat ovat hankittavissa 31.7.2016 asti. Hankkeen toteutuksesta ja tuloksista julkaistaan raportti syksyllä 2016.

⁴ <http://portti.avointiede.fi/tutkimusjulkaisut/selvitys-avoimen-julkaisemisen-tuen-mallista>

4 Aineistohankinta

4.1 Uudet aineistot

Konsortion jäsenet ehdottivat yhteensä yli 30 uutta aineistoa konsortioneuvotteluihin. Äänestykseen osallistui yhteensä 49 konsortion jäsenorganisaatiota. Uusien aineistojen valinnassa otettiin huomioon äänestyksessä annetut äänimäärät aineistoittain ja sektoreittain sekä FinELib-toimiston neuvotteluihin käytettävissä olevat resurssit. Uusiksi neuvoteltaviksi aineistoiksi valittiin Talentum Summa, Bonnier Pro (ent. Johtamisen käsikirjat), RedFox Online -kielipalvelu, Financial Times Online (FT.com), Taylor & Francis -ekirjat, Oxford Handbooks Online, MathSciNet ja Plum Analytics. Lisäksi vuonna 2015 jatkettiin neuvotteluja Oxfordin lehtipaketista, mutta sopimus jäi syntymättä, koska aineiston tilaajaksi ilmoittautui vain kaksi organisaatiota. Uusien aineistojen neuvottelujen lopputulos näkyy taulukossa 2.

Aineisto	Neuvottelutilanne
Bonnier Pro	FinELib-sopimus 2016-
MathSciNet	FinELib-sopimus 2016-
Talentum Summa	FinELib-sopimus 2016-
RedFox	FinELib-sopimus 2016-
Financial times (FT.com)	Neuvottelut keskeytyneet - ei sopimusta (neuvottelut jatkuvat 2016)
Oxford Handbooks Online	Neuvottelut keskeytyneet - ei sopimusta
EBSCO PlumX DashBoards	Ei riittävästi tilaajia - ei sopimusta
Taylor & Francis eBooks	Neuvottelut keskeytyneet - ei sopimusta (kilpailutettava aineisto)

Taulukko 2. Keväällä 2015 valitut uudet aineistot

4.2 Aineistoneuvottelut

FinELib-toimisto neuvotteli vuonna 2015 yhteensä hieman yli 50 aineiston sopimukset. Suomen taloustilanne vaikutti hieman aineistojen hintoihin vaikka hinnankorotuksissa oli paljon vaihtelua eri aineistojen välillä. Joissakin kotimaisissa aineistoissa kustantaja ei korottanut hintaa lainkaan ja monet kustantajat alensivat hintoja neuvottelujen kuluessa.

Jäsenten maksamiin aineistolisenssien hintoihin vaikutti euron kurssin lasku suhteessa dollariin. FinELibillä on useita aineistoja joiden laskutusvaluutta on dollari ja tällöin euron kurssin lasku vaikuttaa hintoihin. Heinäkuusta 2014 vuoden 2015 lop-

puun dollarimääräisten aineistojen hinnat ovat nousseet 20 %. Vuonna 2015 FinELib-toimisto onnistui kuitenkin neuvottelemaan muutamien sopimusten valuutan euroksi: Econlit (kilpailutus), Knovel, PQ BusinessSuite, IIMP, IIPA, MPA, PQ Central, Ulrichs. Aineistojen käyttöehtoja parannettiin mm. metadatan, tiedon louhinnan ja etäkäytön osalta.

FinELib-aineistoista määrällisesti isoimman ryhmän muodostaa e-kirjat, joista isoimmat kokoelmat ovat Ebrary-kokoelma sekä historialliset EEBO- ja ECCO-kirjakokoelmat.

Aineistotyyppi	Lisensioitujen aineistojen määrä 2015	Lisensioitujen aineistojen määrä 2014	Lisensioitujen aineistojen määrä 2013
E-kausijulkaisut	79 217	57 155	40 705
E-kirjat, hakuteokset	402 131	384 584	376 937
Viitetietokannat	111	111	103
Muut elektr. palvelut	9	5	
Sanakirjat	58	65	

Taulukko 3. Lisensioitujen aineistojen määrät aineistotyypeittäin 2015

Lisensioitujen aineistojen määrät vähenivät edellisestä vuodesta kaikilla muilla sektoreilla paitsi ammattikorkeakouluissa.

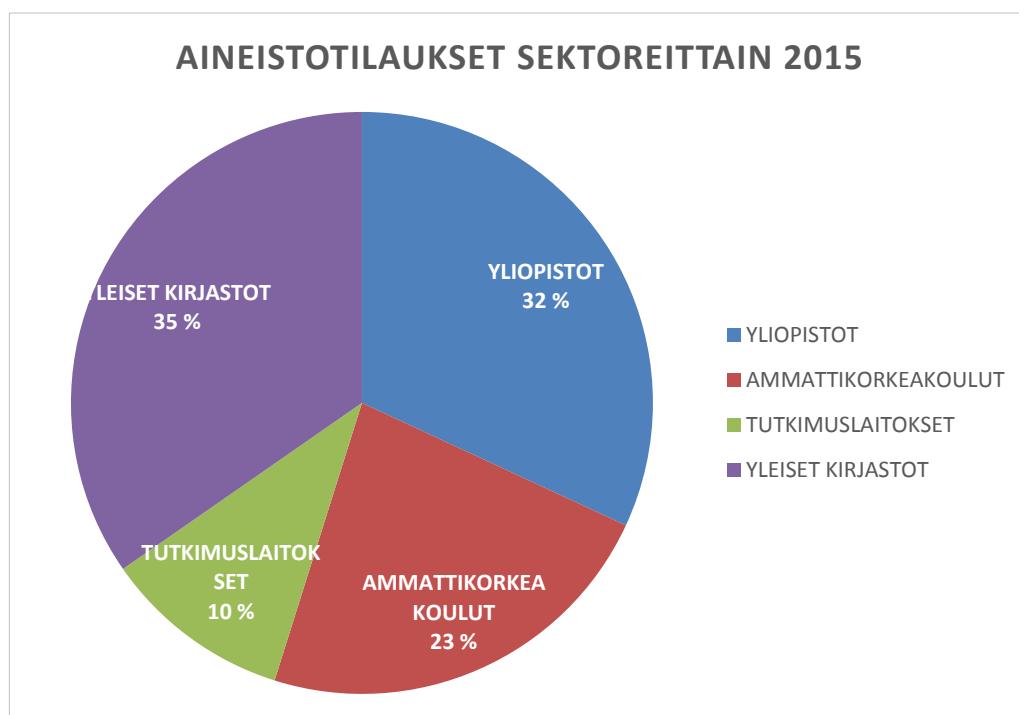
	2015	2014	2013
YLIOPISTOT	122	126	129
AMMATTIKORKEAKOULUT	69	68	69
TUTKIMUSLAITOKSET	81	85	88
YLEISET KIRJASTOT	22	28	30

Taulukko 4. Lisensioitujen aineistojen määrät / sektori

Aineistotilausten määrissä tapahtui myös laskua. Aineistotilausten kokonaismääriin sektoreittain vaikuttaa ko. sektorin tilaavien organisaatioiden määrä. Vaikka yleisissä kirjastoissa on vähän tilattuja aineistoja aineistotilausten määrä on suuri joutuen tilaavien kuntien suuresta määrästä. Yleisten kirjastojen osalta tilausten määrään vaikutti vuodesta 2014 vuoteen 2015 vähentävästi se, että vuonna 2015 yleisten kirjastojen e-kirjahankinta siirtyi jo osittain yleisten kirjastojen konsortion vastuulle.

	2015	2014	2013
YLIOPISTOT	789	804	787
AMMATTIKORKEAKOULUT	570	571	623
TUTKIMUSLAITOKSET	259	301	303
YLEISET KIRJASTOT	856	1017	1527

Taulukko 5. aineistotilaukset / sektori

Kuva 2. Aineistotilausten määrien jakautuminen sektoreittain

Myös vuoden 2016 aineistotilausten tilaajamäärissä tapahtui merkittäviä muutoksia. Yleisin tilausten perumiseen kirjastojen ilmoittama syy oli huono taloustilanne ja siitä johtuvat säästöt. Yksittäisten aineistojen osalta isoimmat vähennykset tilaajamäärissä (vuodesta 2015 vuoteen 2016) oli kun lähes puolet aineiston tilaajista lopettivat tilauksen. Organisaatioittain tarkasteltaessa isoimmat vähennykset vuodesta 2015 vuoteen 2016 oli kun organisaatio joutui lakkauttamaan kuuden aineiston tilaukset. Prosentuaalisesti tarkasteltaessa isoimmat vähennykset tilausmäärissä oli organisaatioilla jotka joutuivat vähentämään 30 % tilauksistaan.

FinELib-hankinnan osuus yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen verkkoaineistojen hankinnasta on pysynyt samalla tasolla verrattuna ed. vuoteen. Ammattikorkeakoulut hankkivat 46 % (€) verkkoaineistoistaan FinELibin kautta, yliopistot puolestaan hankkivat 74 % verkkoaineistoista FinELibin kautta.

5 Viestintä

Kansalliskirjaston verkkosivu-uudistus vaikutti myös FinELib-konsortion verkko-
viestintään. Vuoden aikana valmisteltiin Kansalliskirjaston verkkosivujen FinELib-
sisältöjä ja uutta FinELib-asiakaswikiä. Uusi FinELib-asiakaswiki otettiin käyttöön
tammikuussa 2016, ja se korvasi sekä FinELibin vanhat verkkosivut että FinELib-
wikin.

Uusina viestintäkanavina FinELibissä otettiin käyttöön aineistoneuvottelu-webinaa-
rit ja twitter-tili. Aineistoneuvottelu-webinaareissa konsortion jäseniä informoitiin
FinELib-aineistojen ajankohtaisesta neuvottelutilanteesta ja kerättiin jäsenten koke-
muksia ja palautetta. Webinaari oli hyvä tapa tähän. Twitter-tilin käyttöä suunnitel-
tiin erityisesti vuoden 2016 lehtipakettineuvottelujen viestinnän näkökulmasta.

Syksyllä 2015 jatkettiin FinELib-toimiston pitämiä lisenssikoulutuksia. FinELib-toi-
miston asiantuntijat vierailivat Turun yliopistossa pitämässä lisenssisopi-
musworkshopin. Tilaisuudessa käsiteltiin kahta yritys-/toimialahakemistotyyppisen
aineiston sopimusta.

FinELib-toimisto osallistui vuonna 2016 kansainvälisen LIBER-konferenssin järjes-
telyihin. Konferenssi pidetään Suomessa kesäkuussa 2016. Paikallisina järjestäjinä
toimivat Kansalliskirjasto, Helsingin yliopiston kirjasto ja Suomen Tieteellinen Kir-
jastoseura.

6 Talous

Kansalliskirjaston budjetti FinELib-toiminnan osalta vuonna 2015 oli 3,8 miljoonaa euroa. Tästä summasta yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tilaamiin aineistoihin käytettiin 3,1 miljoonaa euroa, seuraavaksi suurin kuluerä oli palkat.

FinELib 2015 YH-TEENSÄ	Budjetoidut kulut 2015	Toteutuneet 2015	Rah.jäljellä 1 - 12/2015	Toteutuneet 2014
Tuotot		-101 960		
Maksullinen palvelutoiminta		-101 960		
Kulut	3 840 940	3 811 120	29 820	3 826 571
Palkat yhteensä	572 320	554 255	18 065	566 366
Tilakustannukset	55 244	55 494	-250	59 811
Aineet ja tarvikkeet	3 157 000	3 143 458	13 542	3 140 318
Koneet ja laitteet	1 000	0	1 000	1 982
Ostetut palvelut	29 000	26 606	2 394	22 141
Matkat	11 000	9 495	1 505	13 892
Muut kulut	0	6 517	-6 517	5 377
Yleiskustannukset	15 376	15 294	82	16 683

Taulukko 6. FinELibin budjetti 2015

FinELib-ainestoihin jäsenorganisaatiot käyttivät yhteensä hieman yli 24 miljoonaa euroa vuonna 2015. Summa on vajaa 2 miljoonaa enemmän kuin vuonna 2014. Isoimmat kustannukset jäsenorganisaatioille tuli e-lehtipakettien hinnoista, ne maksoivat vuonna 2015 hieman yli 19 miljoonaa euroa.

	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Aineisto- tyyppi	Yliopistot	Yliopistot	AMKit	AMKit	Erikoiskir- jastot	Erikoiskir- jastot	Yleiset kir- jastot	Yleiset kir- jastot	YHTEENSÄ	YHTEENSÄ
E-lehdet	15 407 707	14 469 629	1 155 711	991 767	2 505 316	2 432 662	114 572	108 466	19 183 308	18 002 525
E-kirjat *)	260 800	184 946	193 621	159 130	19 087	28 794	2 640	6 480	476 149	379 352
Hakuteok- set	646 906	600 064	426 375	382 178	178 043	162 941	64 130	100 589	1 315 455	1 245 774
Sanakirjat	12 284	10 929	3 577	26 266	4 471	3 981	0	2 510	20 332	43 687
Viitetieto- kannat	2 129 383	1 769 911	181 827	166 700	363 314	345 155	303 066	298 616	2 977 592	2 580 384
Muut	151 597	154 635	108 744	102 199	41 550	50 379	7 697	7 697	309 588	314 910
YHTEENSÄ	18 608 677	17 190 114	2 069 855	1 828 240	3 111 781	3 023 912	492 105	524 358	24 282 424	22 566 632

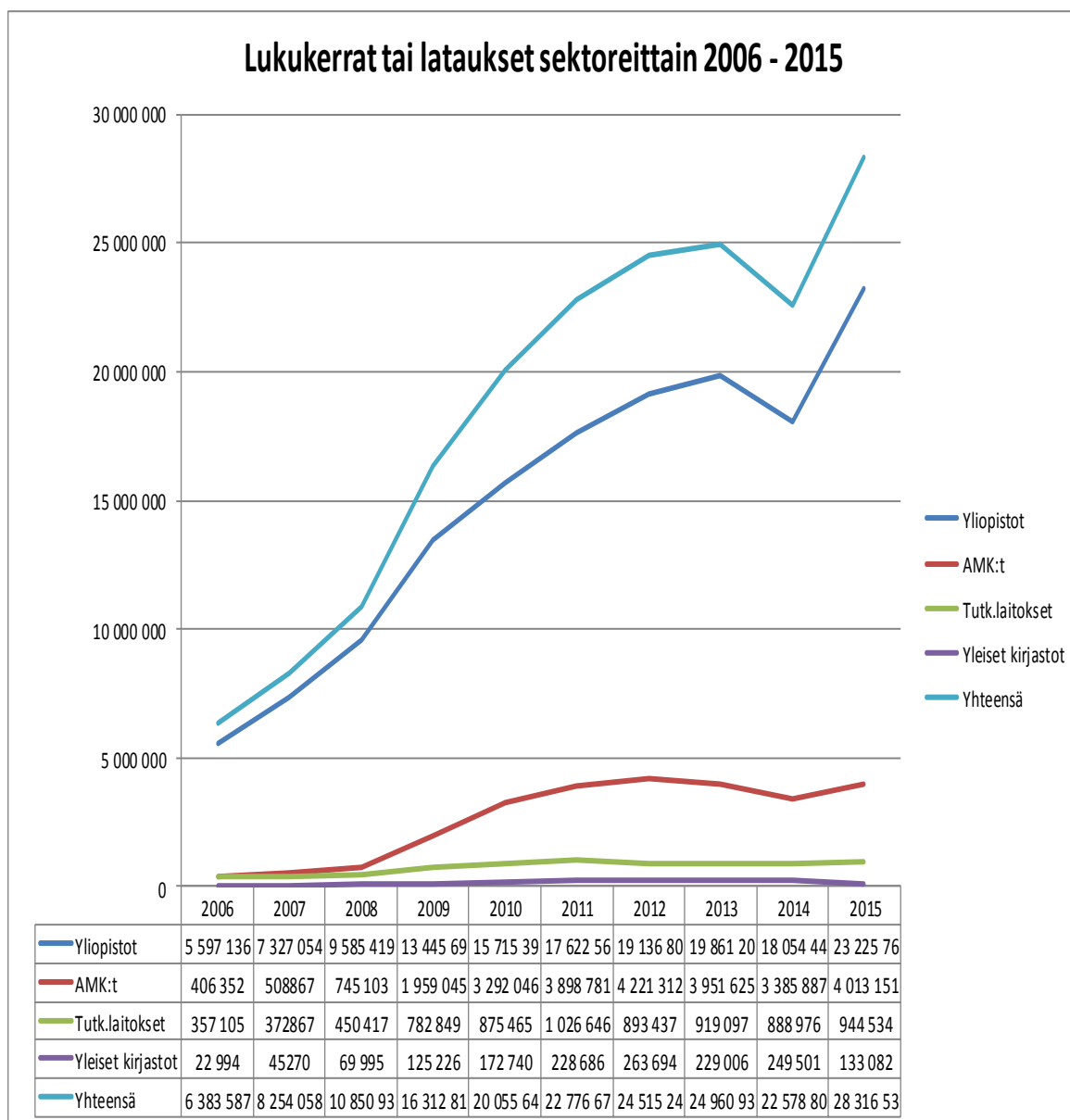
Taulukko 7. *Lisensioidut aineistot aineistotyypeittäin (€) / sektori 2015 ja 2014 *) Luvusta puuttuvat ne e-kirja-hankinnat, joissa FinELibin kautta on puitesopimus, mutta kirjastot hankkivat kirjat suoraan*

7 Aineistojen käyttö

Kirjastojen FinELibin kautta hankkimien aineistojen käytössä on tapahtunut iso muutos vuodesta 2014 vuoteen 2015. Lehtien ja hakuteosten käyttö on kasvanut vain hieman, mutta e-kirjojen käytössä on iso kasvu. Ebrary-kirjojen käyttö on kasvanut ed. vuodesta 1,2 milj. käyttökerralla (5,2 milj. vs. 6,4 milj.) Ebraryn kasvu selittyy uusilla tilaajilla.

FinELib-käyttötilastot	2015	2014	2013
Lukukertoja (artikkelilatauksia)			
E-kausijulkaisut yhteensä	12 734 639	12 086 057	12 381 270
Hakuteokset yhteensä	4 014 263	3 571 243	3 848 257
E-kirjat yhteensä	9 289 227	7 923 996	8 557 349
Kaikki yhteensä	28 265 290	23 581 296	24 786 876

Taulukko 8. FinELib-käyttötilastot, lukukerrat 2015-2013

Kuva 3. Lukukerrat sektoreittain 2006-2015

LIITTEET

Liite 1 Ohjausryhmän jäsenet varajäsenineen vuonna 2015

Jäsen: rehtori Matti Manninen, Jyväskylän yliopisto, puheenjohtaja

Varajäsen: vararehtori Kaisa Miettinen, Jyväskylän yliopisto

Varsinainen jäsen: rehtori Petri Raivo, Karelia ammattikorkeakoulu

Varajäsen: toiminnanjohtaja Riitta Rissanen, ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry.

Jäsen: kirjastonjohtaja Tarja Koskimies, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, varapuheenjohtaja

Varajäsen: tietopalvelupäällikkö Kaisa Rissanen, Tampereen ammattikorkeakoulu

Jäsen: tietopalvelupäällikkö Eeva Klinga-Hyöty, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Varajäsen: kirjastonjohtaja Maija Koponen, Rovaniemen ammattikorkeakoulu

Jäsen: tietopalvelupäällikkö Elisa Paavilainen, Suomen ympäristökeskus

Varajäsen: informaatikko Tiina Helamaa, Väestöliitto

Jäsen: Manager Tuula Hämäläinen, VTT Knowledge Solutions

Varajäsen: päällikkö Janne Ranta, YLE Kirjasto-tietopalvelu

Jäsen: kirjastonjohtaja Ulla Nygrén, Turun yliopisto

Varajäsen: ylikirjastonhoitaja Kimmo Tuominen, Helsingin yliopisto

Jäsen: kirjastonjohtaja Riitta Lähdemäki, Tampereen teknillinen yliopisto

Varajäsen: kirjastonjohtaja Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopisto

Jäsen: palvelupäällikkö Liisa Rossi, Kuopion kaupunginkirjasto

Varajäsen: kirjastotoimenjohtaja Marja Malminen, Lahden kaupunginkirjasto

Jäsen: toimistopäällikkö Virva Nousiainen-Hiiri, Helsingin kaupunginkirjasto

Varajäsen: suunnittelija Aija Laine, Turun kaupunginkirjasto

Jäsen: opetusneuvos Jaana Roos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Varajäsen: kulttuuriasianneuvos Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Varsinainen jäsen: kirjastotoimen ylitarkastaja Merja Kummala-Mustonen, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Varajäsen: kirjastotoimen ylitarkastaja Satu Ihanamäki, Lapin aluehallintovirasto

Jäsen: johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto/kirjastoverkkopalvelut

Varajäsen: palvelupäällikkö Arja Tuuliniemi, Kansalliskirjasto/FinELib

Liite 2 Työryhmien jäsenet vuonna 2015

E-kurssikirjatyöryhmä

Aniita Ahlholm-Kannisto, TaY

Seija Karvanen, HY

Tytti Leppänen, JY

Erik Lindgren, TY

Terhi Manninen, Kansalliskirjasto / FinELib

Virpi Miettinen, OY

Paula Mikkonen, Kansalliskirjasto / FinELib

Ina Peltonen, Kansalliskirjasto / FinELib

Annamari Pudas, Lapin korkeakoulukirjasto

Miira Sarkki, Aalto

Sari Soininen, Metropolia

Pitkäaikaiskäyttötyöryhmä

Tiina Eklund, TY

Marja Hirn, HY

Anneli Partanen, HY

Kristiina Lähdesmäki, HY

Maaria Harviainen, TaideYO

Terhi Manninen, Kansalliskirjasto / FinELib

Ina Peltonen, Kansalliskirjasto / FinELib

Toni Vesterinen, Kansalliskirjasto / FinELib

Tiedon louhinta -työryhmä

Terhi Manninen, Kansalliskirjasto / FinELib

Ina Peltonen, Kansalliskirjasto / FinELib

Leena Salminen, Kansalliskirjasto / FinELib

Jukka Englund, HY

Marja Hirn, HY

Maija Paavolainen, HY

Rita Käkelä, KK/HY

Irma Reijonen, KK/HY

Irene Ylönen, JY
Jani Sassali, OY
Mikko Pennanen, TY
Anssi Neuvonen, VTT

Liite 3 FinELibin palveluyksikön henkilökunta vuonna 2015

Arja Tuuliniemi, palvelupäällikkö
Anu Alaterä, tietoasiantuntija (1.11.2015 -)
Ari Alkio, tietoasiantuntija
Katri Koivunen, tietoasiantuntija (Anu Alaterän sijainen)
Marja Kontiainen, tietoasiantuntija (Anu Alaterän sijainen)
Paula Mikkonen, tietoasiantuntija
Terhi Manninen, hankinta-asiantuntija
Tiina Lipsanen, kirjastosihtööri
Piia Naukkarinen (Tajua-projekti)
Ina Peltonen, tietoasiantuntija
Leena Salminen, tietoasiantuntija
Toni Vesterinen, hankinta-asiantuntija